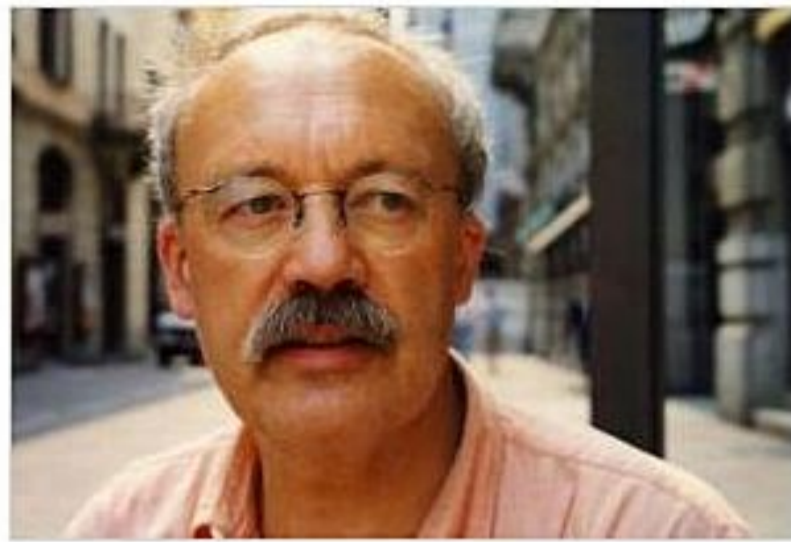

PREPLET JEZIKOV, KULTURE IN
NARODOV

Denis Valič

19. 11. 2015

V četrtek, 26. novembra, bo s svečano podelitvijo nagrade Darko Bratina – Poklon viziji, ki jo bo v Hiši filma v italijanski Gorici prejel švicarski režiser in producent Villi Hermann, vrhunec dosegel bogati niz raznovrstnih dogodkov, ki bodo od začetka novembra pa vse do prvih dni decembra potekali na obeh straneh meje.

Najprej se velja seznaniti z osebo, ki je s svojimi razmišljanji, prepričanji in delovanjem postavila temelje številnim iniciativam na filmskem področju in ki je skupino prijateljev in sodelavcev, zbranih okrog Kinoateljeja, spodbudila k temu, da njegovega »duha« posthumno udejanjijo in ponovno oživijo v svojski in živi filmski manifestaciji, kakršna je Poklon viziji.

Darka Bratino (1942) je širša javnost na slovenski strani meje spoznala šele sredi devetdesetih let, ko je postal novi italijanski parlamentarec slovenskega rodu, zato bi koga lahko začudilo, da so po njem poimenovali tako nedvoumno filmsko manifestacijo. A vedeti moramo, da je imel v življenju tega zamejskega Slovenca prav film najpomembnejšo vlogo in da je bilo tudi njegovo politično delovanje na neki način le »posledica« njegovega svojskega razumevanja filma. Ta zanj ni bil zgolj estetski ali spektakelnski fenomen, temveč predvsem družbeno-kulturni konstrukt svoje dobe, s čimer je gledalcu ponujal možnost vpogleda v druge družbe in kulture, hkrati pa je bil sredstvo za medkulturno komunikacijo.

Seveda je bil pomemben dejavnik za oblikovanje takega razumevanja filma pri Bratini njegova univerzitetna izobrazba: v Trentu je leta 1968 zaključil študij sociologije, delovanje na tem področju pa nato nadaljeval tudi na akademski ravni, saj je bil do vrnitve v rodno Gorico leta 1976 profesor na torinski in tržaški univerzi. A še bolj se je tako razumevanje filma artikularilo ob njegovi neformalni filmski izobrazbi, ki se ji je z vso intenzivnostjo posvetil prav v študijskih letih (tako skozi spoznavanje filmske zgodovine in sodobnosti, ko je posebno pozornost posvetil »družbeno angažiranima« neorealizmu in zvrsti *commedie all'italiana*, kot skozi osebne izkušnje kinoforumov, za italijanski prostor značilnih organizacijskih oblik za širjenje filmske kulture). Bratina je namreč že za časa študija, še intenzivneje pa pozneje, ko je začel delovati kot filmski (in televizijski) kritik, aktivno sodeloval pri vzpostavljanju in razvoju filmske kulture, kar je sam označil kot »srečanje občinstva s filmskim delom oziroma s problematikami filma ter družbe in kulture, skozi kateri se ta izrazi, ki se odvija na ravni kritične diskusije«. Najpomembnejši akter v kontekstu tega srečanja pa je zanj tisti, ki to diskusijo vodi in jo usmerja tako s svojim znanjem kot tudi z družbenim čutom.

Na Bratino je posebno močan vtis naredilo srečanje s scenaristom Sergiem Amideijem, eno ključnih figur italijanskega povojnega filma, s katerim sta se leta 1977 srečala na Festu v Beogradu. A takrat, kakor se spomni Bratina, nista govorila toliko o filmih, ki so ju oblikovali, kot o njuni skupni deželi, tistih posebnih krajih ob takrat še italijansko-jugoslovanski meji (tudi Amidei je bil namreč rojen ob meji, uradno v Trstu, neuradno pa v Solkanu), kjer so se prepletale kulture, jeziki in narodnosti, s tem pa tudi zgodovine in zgodbe »vseh nas«. To srečanje in predvsem njun takratni pogovor sta na Bratino naredila tak vtis, da je pozneje, v letu Amideijeve smrti (1981) postal osrednji pobudnik za ustanovitev združenja in nato še scenarističnega natečaja za nagrado Sergio Amidei.

A interes in delovanje Darka Bratine nista bila usmerjena le k italijanskemu filmu. Že leta 1977 je v Gorici (s skupino sošolcev) ustanovil Kinoatelje, in sicer kot nekakšen center za medkulturne in čezmejne projekte na področju filma in drugih avdiovizualnih medijev. Tako je pod okriljem Kinoateljeja in v sodelovanju z revijo *Ekran* leta 1981 kot eden ključnih organizatorjev pripravil prvo pregledno retrospektivo slovenskega filma v Italiji – *Slovenski film 1946–1981 Cinema Sloveno*. S tem je opozoril na specifično slovenskega filma in kinematografije v kontekstu tedanje Jugoslavije in obenem branil slovenski film pred podcenjujočim odnosom dela italijanske filmske kritike. Tako sta se na primer s kolegom Sandrom Scandolaro odzvala na pisanje sicer levičarskega časnika *Unità*, ki je med poročanjem iz Cannesa Živojinu Pavloviću in njegovemu filmu *Nasvidenje v naslednji vojni* očital oportunitizem. Pavloviću sta se odločno postavila v bran in pri tem opozorila na nekatere posebnosti slovenskega kulturnega prostora kot unikuma znotraj tedanje Jugoslavije. Pozneje, leta 1986, je Bratina s sodelavci iz Kinoateljeja splavil tudi Film Video Monitor, festivalski dogodek, ki je bil namenjen izključno promociji sodobne slovenske avdiovizualne produkcije na italijanski strani meje.

Ob vsem tem se odločitev njegovih sodelavcev in prijateljev, dedičev njegovega delovanja, ki so po njegovi smrti leta 1997 prevzeli vodenje Kinoateljeja in ga *de facto* spremenili v ustanovo, ki domuje in deluje na obeh straneh meje (tako v Gorici, kjer domuje v že omenjeni Hiši filma, kot tudi v Šmihelu pri Šempasu), da po njem poimenujejo nagrado, ki jo bodo podelili tistim avtorjem iz srednjeevropskega prostora, iz del katerih veje duh, soroden duhu njegovega delovanja in razmišljanja, še zdaleč ne zdi presenetljiva. Skoraj samoumevna pa je bila leta 1999 tudi prva prejemnica te nagrade: Maja Weiss, ki je nagrado prejela za svoje, »v duhu« Darka Bratine posneto delo *Cesta bratstva in enotnosti*. Do danes se je zvrstilo še 15 prejemnikov, med katerimi so tako znani (Ž. Žilnik, S. Vuletić, J. Cvitkovič, H. Hačatrijan, K. Godina) kot tudi širšemu občinstvu skoraj neznani avtorji (A. Peeva, M. Janek, R. Beckermann, L. Pakalnina).

In prav nekaterim izmed preteklih slovenskih prejemnikov nagrade je namenjen letošnji program Nagrada skozi čas, ki ga pripravljajo v sodelovanju s Slovenskim filmskim centrom ob 20-letnici njegovega delovanja. V začetku novembra so tako pripravili srečanje z Majo Weiss, do konca meseca pa bodo sledila še srečanja z Janom Cvitkovičem in Karpom Godino.

Glavnina dogodkov letošnje izdaje Nagrade Darka Bratina – Poklon viziji pa je seveda namenjena zadnjemu nagrajencu, prav tako manj znanemu švicarskemu režiserju, scenaristu in producentu Villiju Hermannu, čigar dela pa se zdijo kot nalašč ustvarjena za to nagrado. Hermannov avtorski podpis namreč na sloni toliko na slogu ali priseganju na določen pripovedni način oziroma zvrstno obliko. Prej nasprotno. Hermann je na svoji ustvarjalni poti snemal nadvse raznovrstna dela, od klasičnih pripovednih filmov do bolj izrazito eksperimentalnih poskusov, od dokumentarcev do konvencionalnih igranih dram in manj konvencionalnih dokumentarno-igranih rekonstrukcij. Zato pa se skozi njegova dela kot rdeča nit vije neka idejno-tematska preokupacija: želja po pripovedovanju zgodb o vsakdanjem življenju in o posebnih družbenih pojavih tistega specifičnega, njemu rodnega obmejnega področja tičinske pokrajine, kjer se prepletajo jeziki, kulture, narodi in življenjske usode številnih posameznikov. Čeprav je Hermann večino svojih najpomembnejših del, na primer film *San Gottardo*, za katerega je na festivalu v Locarnu prejel srebrnega leoparda, posnel v poznih sedemdesetih in osemdesetih letih, pa se ta z obravnavami ekonomskih migracij in izkoriščanja delovne sile še danes zdijo nadvse sveža. No, taka pa so brez dvoma tudi njegova zadnja dela – na primer *Gotthard Schuh. Čutno videnje sveta* (2011) –, ki jih z nič manjših žarom in kritično ostrino snema še danes.

Pogledi, let. 6, št. 21, 11. november 2015

TA ČLANEK

ARHIV: RADIKALNO
NOV
KULTURNOPOLITIČNI
MODEL –...ARHIV: BOJ ZA
STANOVANJE MLADIM
KRADE ŽIVLJENJESVET, KAKRŠEN BI RAD
BIL

storitev omogoča „N“

TISKANA IZDAJA

= NOVI POGLEDI ŽE V PRODAJI

Tiskana izdaja: Pogledi, let. 6, št. 21

Tiskane izdaje

POVEZANA VSEBINA

KINO: PREPLET JEZIKOV,
KULTURE IN NARODOV - DENIS
VALIČ | 19.11.2015

PRISPEVKI AVTORJA

KINO: TRIJE FILMI, TRIJE VELIKI
KORAKI, TRI PRESENEČENJA -
DENIS VALIČ | 17.02.2011DIALOGI: ZADEVE Z ROMI SO
PREKLETO STVARNE - DENIS
VALIČ | 12.01.2011KINO: GENERACIJA BREZ
SEDANJOSTI - DENIS VALIČ |
15.02.2011

ZADNJI KOMENTARJI

STVARNO: KNJIGE V PRIMEŽU
ŠTEVILKKOMENTAR: Jože Piano | 19. 11. 2015
samo še uraden podatek o subvenciji
na kravo Številka: 090-130/2015-4
Datum: 19...GLASBA: SVETLOBNA HITROST
ZVOKA IN BESEDEKOMENTAR: zdravko | 18. 11. 2015
Res odličan članek. Hvala.STVARNO: KNJIGE V PRIMEŽU
ŠTEVILKKOMENTAR: bojan schwentner |
17. 11. 2015
Kaj naredi knjiga, ko jo izdamo?
Začne se-prodajati. Bojan Schwentner

CITATI

» Expo je veličastna manifestacija obilja, kamor se v 21. stoletju res ne sme več privleči divjakov in jih razstavljati v ogradah, lahko pa se jih nauči skuhati (in prodajati) dobro kavo. Expo je naš svet, kakršen bi rad bil. «

Svet, kakršen bi rad bil